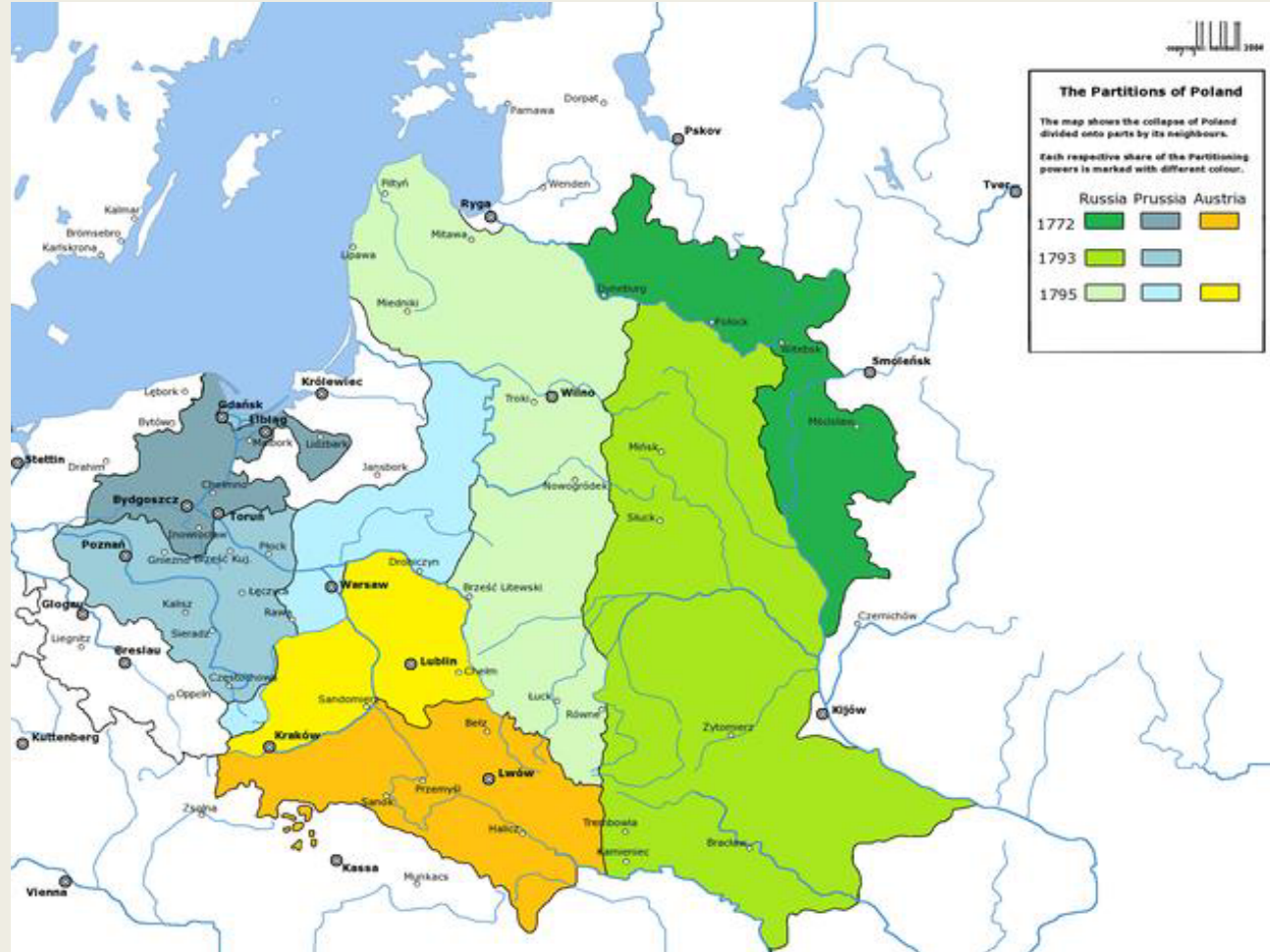


# II RZECZPOSPOLITA

## DROGA do **Niepodległości**

Polska tworzy się w chaosie. W tym chaosie wojsko stanowić musi przykład szybkiego tworzenia porządku wewnętrznego i szybkiego organizowania się

Józef Piłsudski 29 listopada 1918



# Zabór pruski

# Zabór austriacki

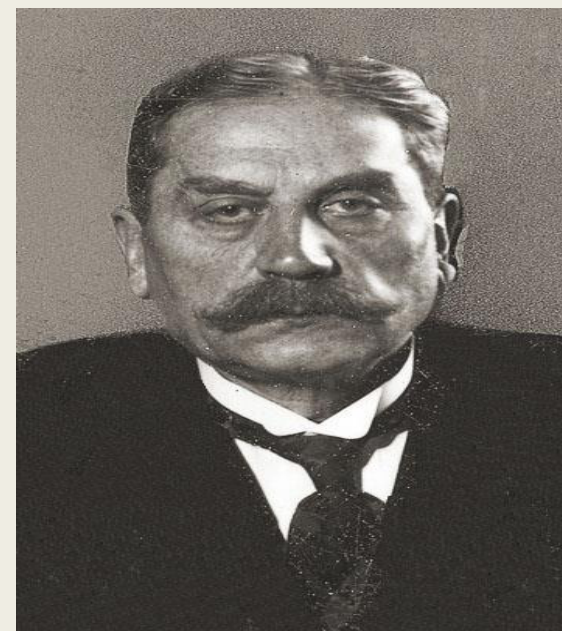
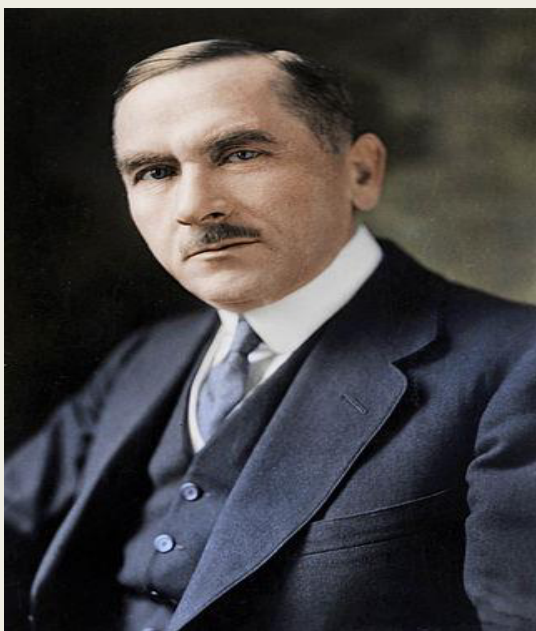




# Zabór rosyjski









- Wybiła godzina, w której przekazane Wam marzenie ojców i dziadów Waszych ziścić się może. Przed półtora wiekiem żywe ciało Polski rozszarpano na kawały, ale dusza jej nie umarła. Żyła ona nadzieją, że nadejdzie godzina zmartwychwstania dla Narodu Polskiego i dla pojednania się braterskiego z Wielką Rosją.
- Wojsko rosyjskie niesie Wam błogą wieść owego pojednania. Niechaj się zatrą granice, rozcinające na części Naród Polski. Niechaj Naród Polski połączy się w jedno ciało pod berłem Cesarza Rosyjskiego. Pod berłem tym odrodzi się Polska, swobodna w swej wierze, języku i samorządzie.

14 sierpnia 1914



W 1914 roku na terenie Polski rozpoczęły się działania wojenne w ramach Frontu Wschodniego. Niektóre z głównych wydarzeń tego okresu:

Bitwa pod Tannenbergiem (1914) – armia niemiecka pokonuje siły rosyjskie w Prusach Wschodnich, zmuszając Rosjan do przegrupowania.

Bitwy na Jeziorach Mazurskich (1914 i 1915) to seria niemieckich działań ofensywnych, które wyparły wojska rosyjskie z Prus Wschodnich.

Operacja Warszawsko-Iwangorodska (1914) to rosyjska ofensywa wymierzona w Austro-Węgry i Niemcy. Bitwy te doprowadziły do ciężkich strat po obu stronach i znacznych zniszczeń na ziemiach polskich.

Wielka Ofensywa Niemiecka w 1915 r. – w wyniku tej operacji wojska rosyjskie zostały wyparte z większości ziem Polski, a Polska znalazła się pod okupacją niemiecką.



# Pasywiści vs Aktywiści

- Aktywiści byli zwolennikami aktywnej współpracy z państwami centralnymi (Niemcami i Austro-Węgrami) na rzecz uzyskania przez Polskę niepodległości. Wierzyli, że porażka Rosji, która kontrolowała większość ziem polskich, otworzy możliwość utworzenia państwa polskiego pod auspicjami państw centralnych. Główny aktorzy: Głównym przedstawicielem tego obozu był Józef Piłsudski.
- Za głównego wroga Polski uważał Rosję, gdyż Imperium Rosyjskie prowadziło na ziemiach polskich agresywną politykę rusefikacji. Aktywiści założyli Legiony Polskie – formacje wojskowe, które walczyły po stronie Austro-Węgier i Niemiec. Mieli nadzieję, że ich wsparcie militarne wzmocni pozycję negocjacyjną Polski i doprowadzi do autonomii, a nawet niepodległości.

Pasywiści opowiadali się za neutralnością i poparciem dla Ententy (Wielka Brytania, Francja i Rosja). Nie ufali Państwom Centralnym i wierzyli, że ich zwycięstwo nie doprowadzi do prawdziwej niepodległości Polski. Głównym przedstawicielem pasywistów był Roman Dmowski, przywódca ruchu narodowo-demokratycznego. Uważał, że głównym zagrożeniem dla narodu polskiego są Niemcy, które agresywnie germanizują ziemie polskie w Prusach.

Dmowski wierzył, że porażka Niemiec i Austro-Węgier da Polsce szansę na rzeczywistą niepodległość. Aktywnie współpracował z Ententą, zwłaszcza z Francją i Rosją, starając się uzyskać ich poparcie w kwestii polskiej. Pasywiści prowadzili działalność dyplomatyczną, w szczególności za pośrednictwem Komitetu Narodowego Polskiego w Paryżu, który powstał w celu reprezentowania interesów Polski przed Ententą.



# LEGIONY POLSKIE



Legiony polskie z okresu I wojny światowej to formacje wojskowe utworzone z inicjatywy Józefa Piłsudskiego w celu walki o niepodległość Polski. Stały się ważnym etapem polskiego ruchu wyzwolenieckiego, który dążył do wykorzystania wojny wielkich mocarstw do osiągnięcia autonomii lub niepodległości Polski. Legiony działały głównie po stronie Austro-Węgier i Niemiec, wierząc, że porażka Imperium Rosyjskiego stworzy szansę na przywrócenie państwowości polskiej.



# Akt 5 listopada 1916

## Do mieszkańców Warszawskiego jeneralnego gubernatorstwa!

Przejęci niezłomną tężyzną w ostatecznym zwycięstwie ich  
broni i życzeniem powodowani, by ziemia polska przez  
waleczne ich wojska ciężkimi ofiarami rosyjskiemu panowaniu  
wydarła do szczęśliwej przywilej przyszłości, Jego Cesarska  
Mość Cesarz Niemiecki oraz Jego Cesarska i Królewska Mość  
Cesarz Austrii i Apostolski Król Węgier postanowili z ziem  
tych utworzyć państwo samodzielne z dziedziczną monarchią  
i konstytucyjnym ustrojem. Dokładniejsze oznaczenie granic  
Królestwa Polskiego zastrzega się. Nowe królestwo znajdzie  
w łączności z obu sprzymierzonymi mocarstwami rękojmię  
potrzebną do swobodnego sil i swych rozwoju. We własnej  
armii nadal żyć będą pełne sławy tradycje wojsk polskich daw-  
niejszych czasów i pamięć walecznych polskich towarzyszy broni  
we wielkiej obecnej wojnie. Jej organizacja, wyszkolenie i  
kierownictwo uregulowane będą we wspólnym porozumieniu.

Sprzymierzeni Monarchowie, biorąc należny wzgląd na  
ogólne warunki polityczne Europy jakoteż na dobro i bez-  
pieczeństwo własnych krajów i ludów, żywią niezłomną na-  
dzieję, że obecnie spełnia się życzenia państwowego i narodo-  
wego rozwoju Królestwa Polskiego.

Wielkie zaś, od zachodu z Królestwem Polakiem sąsiadujące  
mocarstwa z radością ujrzą u swych granic wschodnich wskre-  
szenie i rozkwit wolnego, szczęśliwego i własnym narodowym  
życiem cieszącego się państwa.

Z najwyższego rozkazu Jego Cesarskiej Mości Cesarza  
Niemieckiego.

**Jeneral-Gubernator**  
v. Beseler.

Deklaracja stworzenia Królestwa Polskiego  
Inicjatywa państw centralnych: W warunkach dużych strat i  
zapotrzebowania na nowych żołnierzy Niemcy i Austro-Węgry  
podjęły decyzję o utworzeniu na okupowanych ziemiach  
polskich nowego państwa – Królestwa Polskiego, które miało  
stać się ich sojusznikiem. Treść deklaracji: W dokumencie tym  
państwa centralne zadeklarowały zamiar utworzenia  
niepodległego Królestwa Polskiego, nie określiły jednak jego  
dokładnych granic ani struktury państwa. Obietnica  
niepodległości miała na celu przyciągnięcie polskich  
ochotników do armii niemieckiej i austro-węgierskiej.

# Rada Regencyjna



powstała w 1917 roku jako Rząd Tymczasowy Królestwa Polskiego. Rada składała się z trzech regentów, którzy mieli pełnić funkcję głowy państwa do czasu wyboru króla. W Radzie Regencyjnej zasiadali przedstawiciele polskiej szlachty i duchowieństwa katolickiego, w szczególności: Józef Ostaszewski (ksiązę), Arcybiskup Aleksander Kakowski, Zdzisław Lubomirski. Zadania Rady: Rada Regencyjna formalnie rządziła Królestwem Polskim i odpowiadała za administrację, mobilizację wojskową i utrzymanie porządku publicznego. Jej działalność została jednak poważnie ograniczona przez niemieckie i austriackie władze okupacyjne. Życie polityczne i reakcja społeczna  
Nieufność wobec ludności: Większość Polaków nie ufała nowo utworzonemu Królestwu Polskiemu, uważając je za narzędzie polityczne Niemiec i Austro-Węgier. Nie widzieli w tym prawdziwej niepodległości, a jedynie tymczasową formę reżimu okupacyjnego.



# Kryzys przysięgowy 1917



“...ojczyźnie mojej, polskiemu królestwu i memu przyszłemu królowi na lądzie, wodzie i na każdym miejscu wiernie i uczciwie służyć będę, że w wojnie obecnej dotrzymam wiernie braterstwa broni wojskom Niemiec i Austro-Węgier oraz państw z nimi sprzymierzonych”

# Joseph Galler



dowódca drugiego legionu polskiego, po raz pierwszy zgodził się współpracować z dowództwem austro-węgierskim, ale stopniowo rozczarował się, ponieważ stało się oczywiste, że ich obietnice niepodległości dla Polski są tylko grą polityczną.

Na początku 1918 r., Po podpisaniu Brest-litewskiego traktatu pokojowego, który uznał Ukrainę za niezależne państwo, Austro-Węgie i Niemcy, opuściły polskie interesy w regionie.

Spowodowało to oburzenie wśród polskich oficerów, w tym Hallera, którzy ostatecznie postanowili złamać stosunki z centralnymi mocarstwami.

Druga brygada polskich legionów pod dowództwem Gallera rozpadła się przez front i dołączyła do armii rosyjskiej. Jednak ze względu na rewolucyjne wydarzenia w Rosji Galler postanowił opuścić kraj. W końcu przybył do Murmańsku w północnej Rosji, gdzie nawiązał kontakt z siłami Ententy.

Dotarł do Francji, gdzie kontynuował walkę o polską niepodległość. Kierował Błękitną Armią (lub armią galerii), która powstała z polskich wolontariuszy, polskich emigrantów we Francji i Stanach Zjednoczonych, a także jeńców wojennych, którzy służyli w armiach mocarstw centralnych. Ucieczka Gallera miała ogromne znaczenie dla polskiego ruchu narodowego.

# Traktat brzeski

Oba kraje zostały uznane przez państwa centralne za suwerenne. Straty terytorialne: Zarówno Ukraina, jak i Polska poniosły znaczne straty terytorialne na korzyść Niemiec i Austro-Węgry.

Oba kraje podjęły dostarczanie żywności i surowców do Niemiec i Austro-Węgry.

Różnice warunków umowy na Ukrainę i Polskę: Poziom autonomii: chociaż oba kraje zostały uznane za niezależne, ich faktyczna autonomia była inna. Ukraina była w bardziej zależnej pozycji z Niemiec, podczas gdy Polska miała większą swobodę działania. Niemcy ambicje terytorialne: Niemcy miały bardziej ambitne plany na Ukrainę niż Polskę. Wojska niemieckie zajmowały dużą część terytorium Ukraińskiego, a bezpośrednia kontrola niemiecka została utworzona na obszarach przemysłowych

Donbass. Wewnętrzna sytuacja polityczna: wewnętrzna sytuacja polityczna na Ukrainie była bardziej niestabilna, co ułatwiło niemiecką interwencję. W Polsce sytuacja była bardziej stabilna, co pozwoliło jej kontynuować bardziej niezależną politykę.

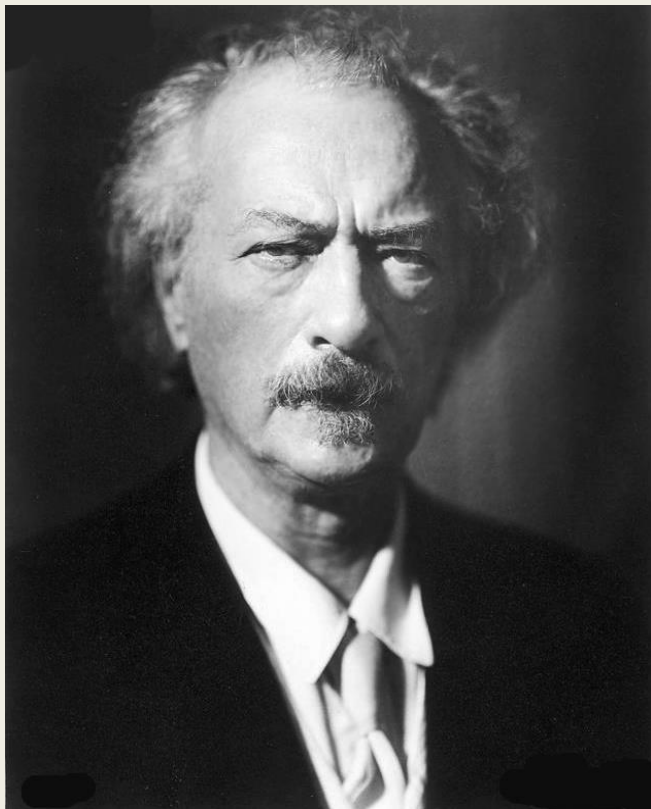
# Woodrow Wilson (1856-1924)



Czternaście punktów Wilsona – program pokojowy, który przedstawił 8 stycznia 1918 roku w orędziu do Kongresu 28 prezydent Thomas Woodrow Wilson. Postulował w nim podjęcie działań, które należałoby przedsięwziąć, by zapewnić sprawiedliwszy świat po I wojnie światowej. Realizacja ich miałyby też zapobiec kolejnej wojnie światowej. Zawierał między innymi doktryny o rozdzieleniu Austrii od Węgier, korektę granic Włoch i Francji, utworzenie niepodległego państwa polskiego i uformowanie Ligi narodów



# Ignacy Paderewski (1860-1941)



Ignacy Paderewski, wybitny polski pianista, kompozytor i wpływowy działacz polityczny. Mieszkając w Stanach Zjednoczonych podczas I wojny światowej, intensywnie propagował sprawę polską wśród amerykańskiej opinii publicznej. Dzięki swoim kontaktom wśród elit amerykańskich udało mu się zwrócić uwagę na potrzebę niepodległości Polski. Paderewski miał okazję spotkać się z czołowymi politykami amerykańskimi, w tym z Woodrowem Wilsonem. Udało mu się przekonać Wilsona, że Polska, będąca przez lata pod zaborami Rosji, Niemiec i Austro-Węgier, zasługuje na odzyskanie niepodległości. Wpływ na sformułowanie 13. punktu: Dzięki staraniom Paderewskiego, 13. punkt „14 punktów” Wilsona głosił, że Polska powinna zostać odbudowana jako niepodległe państwo z dostępem do morza. Było to kluczowe stwierdzenie, które zagwarantowało Polsce międzynarodowe uznanie prawa do samostanowienia na konferencji pokojowej w Paryżu (1919), gdzie 13. punkt „14 punktów” stanowił podstawę do rozmów na temat polskich granic.



- Книги "Piłsudski: Portret przewodnika" - Анджей Гарболь
- Roman Dmowski: Myśl i polityka" - Крістіан Свідеря
- "Ignacy Paderewski: Artysta i mąż stanu" - Мацей Лукжецький
- "Droga do niepodległości" - Збігнєв Вуйцек
- "Józef Piłsudski: Życie w obrazach" - Вальдемар Щепаньський
- Polska w latach 1914–1918: Historia wojenna i dyplomatyczna" - Єжи Боровецький

## Filmy

- Piłsudski" (2019), реж. Міхал Роза
- "Paderewski: człowiek czynu, sukcesu i sławy" (1999), реж. Марек Пиярський
- "Polonia Restituta" (1980), реж. Богдан Поремба
- "Józef Piłsudski: Przeminęło z burzą" (серіал, 2014), реж. Анджей Яблонський
- Historia Roja" (2016), реж. Єжи Залевський
- ."Paderewski: The Man Who Changed Poland" (документальний, 2016), реж. Кшиштоф Мечевський